

formodentlig være ubegribelige uden et forhåndskendskab. Bogen er først og fremmest diskuterende og diskussions-refererende. Vil man ikke på nåde og unåde være udleveret til forfatterens opfattelse, der ikke stikkes under stolen, skal man læse langsomt og lave opslag i andre bøger, f.eks. ved at følge nogle af de mange fortræffelige litteraturhenvisninger, som bogen giver.

Selv med et begrænset kendskab til den beskrevne periode i Italiens historie kan man nogle steder drage forfatterens vægtning i tvivl. I diskussionen af det såkaldte »konsensus-problem« – spørgsmålet om hvor stærk og hvor omfattende opbakning i befolkningen det fascistiske regime havde – bliver Lateran-pagten i 1929 nok underspillet. I betragtning af Vatikanets mangeårige indædte kamp mod den italienske stat, kun afbrudt af nogle få års modstræbende anerkendelse af et »katolsk« parti, må det fascistiske regimes prestige være steget enormt, da talløse katolikkers samvittighedskonflikt blev løst. Nu kunne de tillade sig at være samfundsborgere i Italien, men altså et fascistisk Italien. Lateran-pagten omtales naturligvis, men får ikke tilnærmelsesvis den plads og den bearbejdning, som de mere tvivlsomme analyser af medlemstallene i fascistiske organisationer. Fra samme diskussion afprøves også argumentet med den manglende modstand(sbevægelse) i 1930'erne. Det er et ganske vægtigt indicium på befolkningens accept af regimet, at det ikke lykkedes at opbygge noget i landet, der bare lignede en modstandsorganisation. Det forklares af forfatterne med det fascistiske politis effektivitet og hårdhændede undertrykkelse. Men den forklaring duer ikke, for politiets effektivitet er afhængigt af en vis accept. Sådanne indvendinger mod bogen kan forfatterne tage til sig som ros; det kan ikke være dem ukært, at bogen inspirerer til modsigelse. Det er vanskeligere at argumentere imod, at »transformismosystemet... bibragte store dele af småborgerskabet og mellemlagene en følelse af politisk magtesløshed...«. Det er jo ikke godt at vide, hvad de følte, og her ville det udeladte noteapparats krav om dokumentation have været gavnligt. Der er også småirritationer uden inspirerende virkninger, som f.eks. manglende krydshenvisninger, når der udstedes løfter om senere, mere udførlig behandling, eller når det påstås, at der allerede er gjort rede for noget, f.eks. side 79 om bankernes direkte industrielle finansiering, og man så ikke kan finde noget om det. Der er en del sådanne steder, hvor stingene fra sammensyningen er for tydelige. Sådanne anmelder-vris eller de elendige gengivelser af et godt billedvalg bør imidlertid ikke afskrække den alment interesserede læser eller universitetsstuderende fra at læse bogen og diskutere med den.

Henrik S. Nissen

KNUD FANØ, FR. RUDBECK OG INGER BJØRN SVENSSON: Det unge Grønseværn – DUG. Sønderborg, 1983.

Bogen om Det unge Grønseværn, der meget passende udkom i 50-året for organisationens oprettelse, er ikke en egentlig jubilæumsbog i traditionel forstand. Værket er således ikke udgivet af DUG selv, omend man har støttet økonomisk. Knud Fanø tegner sig for den historiske fremstilling, Inger Bjørn Svensson har indsamlet en række erindringsbidrag fra tidligere DUG-aktivister

og har stået for billedredaktion og -tekstning, mens Fr. Rudbeck har bidraget ved materialeindsamling og udarbejdet afsnittet om valgtal og valgstatistik.

DUG oprettedes i 1933 på initiativ af seminarielærer Peter Marcussen, Haderslev, som en reaktion på de slesvig-holstenske nazisters kampagne mod grænsen af 1920. Hensigten var at samle først og fremmest den sønderjyske ungdom til et aktivt forsvar for den bestående dansk-tyske grænse. DUG, hvis idégrundlag var kristent og nationalt samt stærkt nordisk orienteret, var erklæret upolitisk, men stødte ikke desto mindre på nogen skepsis i ikke-borgerlige kredse. På trods heraf voksede medlemstallet i 30'erne hastigt, således at man i 1940 var oppe på 31.000 individuelle og ca. 50.000 kollektivt tilsluttede medlemmer, og der er ingen tvivl om, at DUG's virksomhed var én blandt flere årsager til, at det tyske mindretals grænserevisionsplaner viste sig at bygge på et urealistisk grundlag. Efter besættelsen skiftede man navn til Dansk Nordisk Ungdomsforbund, DNU, hvilket ikke vakte udelt begejstring i medlemsskaren. Samtidig måtte arbejdet selvsagt skifte karakter, og en del af medlemmerne gled efterhånden over i modstandsbevægelsen. Efter krigen var DNU's rolle vel ikke helt udspillet, men organisationen kom i sydslesvig-aktivismens glansperiode til at stå noget i skyggen. I 1950 trådte Marcussen tilbage som formand, ifølge fremstillingen i skuffelse over den manglende forståelse han mødte for sine nordiske visioner. I 1954 gik man tilbage til det gamle navn, og i de følgende år sygnede foreningen langsomt hen. Medlemstallet sank, og efterhånden afvikledes de forskellige aktiviteter og ejendomme, så som vandrehjem o.l. I dag består DUG's virksomhed primært i at forvalte diverse legater og at yde økonomisk støtte til det danske mindretals arbejde i Sydslesvig.

Der kan vel være delte eninger om, hvor vidt det i disse tider er rimeligt at ofre så omfattende midler på en så fornemt gennemillustreret hardcover-udgave som denne bog, der dels ikke vil kunne tilfredsstille historikernes faglige krav (manglende noteapparat, ingen inddragelse af tyske kilder eller litteratur), og dels næppe heller vil finde større afsætning i øvrigt. I hvert fald er der her samlet et omfattende materiale om DUG, og Knud Fanøs tekst er absolut læseværdig, omend nogle af de lange møde- og stævnerreferater burde have været skåret væk.

Carsten Mogensen

BENT NILSON: Handelspolitik under skärpt konkurrens. England och Sverige 1929-39. Bibliotheca Historica Lundensis LVIII. Lund, Gleerup, 1983. 217 s.

Det er Bengt Nilsons tese, at depressionen 1929-33 og det fornyede tilbageslag 1938 stillede Sverige og Norden overfor de alvorligste trusler mod den handelspolitiske suverænitet – trusler som i særlig grad kom fra England, de nordiske landes vigtigste eksportmarked. Den engelske handelspolitik gik ud på gennem statslig indgriben: protektionisme, devaluering og handelsaftaler med påtvungne toldsænkninger og præferencer at kompensere for industriens manglende konkurrenceevne. Det påvises, at denne politik var udtryk for en ustabil balance mellem stridende indre særinteresser, som gjorde en radikaliserings med indførelse af clearing til en stadig mulighed. Forfatteren fremhæver i den delvis komparativt anlagte undersøgelse, at Danmark var det mest sårbare land i Norden p.g.a. den